

УДК 657.1:658.8

Цвек О. В.,

tsvekzyt@gmail.com, ORCID ID: 0009-0009-6067-094X,

здобувачка, Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ ВИТРАТ І ДОХОДІВ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація. У статті досліджено теоретичні та методичні засади обліку витрат, доходів і фінансових результатів операційної діяльності підприємства торгівлі в сучасних умовах господарювання. Обґрунтовано необхідність щодо удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління діяльністю підприємства, враховуючи зростання конкуренції, динамічність ринкового середовища та підвищення вимог до якості інформації. Встановлено, що ефективна організація обліку полягає у комплексному підході: елементному, функціональному та процесному, що дозволяє забезпечити повноту, достовірність і аналітичність облікових даних.

Запропоновано структурно-функціональну модель обліку витрат операційної діяльності, яка полягає в їх групуванні за економічними елементами та водночас деталізує за центрами відповідальності, видами діяльності та напрямками використання ресурсів. Такий підхід сприятиме підвищенню рівня контролю витрат, забезпечуючи можливість їх оптимізації, та формуванню інформаційної основи для прийняття управлінських рішень. Розроблено інтегровану модель формування, обліку та аналізу доходів операційної діяльності, яка відображає взаємозв'язок між умовами формування доходів, їх обліковим відображенням, коригуванням та подальшим аналітичним узагальненням. Особливу увагу приділено узгодженню аналітичної структури витрат і доходів, що забезпечує їх зіставлення у процесі визначення фінансового результату. Обґрунтовано доцільність використання єдиного рівня аналітичної деталізації, що підвищує інформативність облікових даних та розширює можливості їх використання в системі управління підприємством. Доведено, що інтеграція фінансового та управлінського обліку сприяє формуванню цілісної інформаційної системи підприємства та підвищує ефективність управління його діяльністю. Практична значущість отриманих результатів полягає у можливості застосування запропонованих підходів для вдосконалення організації обліку витрат, доходів і фінансових результатів, підвищення прозорості облікової інформації, а також обґрунтування управлінських рішень на підприємствах торгівлі.

Ключові слова: облік витрат, облік доходів, фінансові результати, операційна діяльність, торговельне підприємство, аналітичний облік, управлінський облік.

Tsvek O. V.,

tsvekzyt@gmail.com, ORCID ID: 0009-0009-6067-094X,

Postgraduate, Lviv University of Trade and Economics, Lviv

METHODICAL APPROACHES TO THE CLASSIFICATION OF COSTS AND REVENUES OF OPERATING ACTIVITIES OF TRADING ENTERPRISES

Abstract. The article examines the theoretical and methodological foundations of accounting for costs, revenues, and financial results of the operating activities of a trading enterprise under modern economic conditions. The necessity of improving the accounting and analytical support for enterprise management is substantiated, taking into account increasing competition, the dynamic market environment, and higher requirements for the quality of information. It is determined that the effective organization of accounting is based on a comprehensive approach that combines element-based, functional, and process-oriented components, which ensures completeness, reliability, and analytical value of accounting data. A structural and functional model of operating cost accounting is proposed, which involves grouping costs by economic elements while simultaneously detailing them by responsibility centers, types of activities, and directions of resource use. Such an approach contributes to enhancing cost control, enables their optimization, and forms an informational basis for managerial decision-making. An integrated model for the formation, accounting, and analysis of operating revenues has been developed, reflecting the interconnection between the conditions of revenue generation, their accounting recognition, adjustment, and subsequent analytical generalization. Special attention is paid to the alignment of the analytical structure of costs and revenues, which ensures their comparability in the process of

determining financial results. The expediency of applying a unified level of analytical detail is substantiated, which increases the informativeness of accounting data and expands the possibilities of their use in enterprise management. It is proved that the integration of financial and management accounting contributes to the formation of a comprehensive information system of the enterprise and enhances the efficiency of its management. The practical significance of the obtained results lies in the possibility of applying the proposed approaches to improve the organization of accounting for costs, revenues, and financial results, increase the transparency of accounting information, and support informed managerial decision-making at trading enterprises.

Keywords: cost accounting, revenue accounting, financial results, operating activities, trading enterprise, analytical accounting, managerial accounting.

JEL Classification: M41, L81, D24

DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1205-2026-85-40>

Постановка проблеми. На сьогодні, враховуючи сучасні умови розвитку економіки, торговельні підприємства функціонують у нестабільному середовищі, що, в свою чергу, підвищує вимоги до якості облікової інформації. Тому особливо важливе місце у цьому процесі займає класифікація доходів і витрат операційної діяльності, яка є основою їх обліку, аналізу та внутрішнього контролю.

Класифікація доходів і витрат не лише є поділом показників діяльності, а й визначає підходи до їх групування з метою відображення у бухгалтерському обліку та використання в управлінні підприємством. Саме тому методичні підходи до класифікації доходів і витрат мають враховувати специфіку торговельної діяльності, де за основну операцію рахують придбання та реалізацію товарів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання економічної сутності та класифікації доходів та витрат розглядали у своїх працях такі вітчизняні науковці, як: Б. І. Валуєв, С. Ф. Голов, М. Г. Грещак, З. В. Гуцайлюк, В. А. Дерій, З. В. Задорожний, Я. Д. Крупка, П. О. Куцик, Р. М. Воронко, В. Г. Лінник, Б. М. Литвин, Л. В. Нападівська, М. С. Пушкар, І. Б. Садовська, В. В. Сопко та ін. Так, О. І. Степаненко зазначає, що “класифікація створює підґрунтя для вибору методів обліку, планування, контролю, аналізу, моделювання управлінських рішень” [9, с. 68]. Н. П. Ілюхіна наголошує: “Оскільки метою ведення бухгалтерського обліку операцій з продажу товарів є надання користувачам інформації про результати діяльності торговельного підприємства для прийняття рішень, деталізацію рахунків варто здійснювати, максимально відображаючи інформаційну систему управління продажами товарів” [3], Т. П. Добрунік акцентує свою увагу, що “класифікація фінансових результатів перш за все необхідна для прийняття відповідних рішень користувачами, а тому повинна мати групування за певними ознаками, які підвищать аналітичність отриманої інформації” [2], тобто це свідчить про попередньо відповідну класифікацію доходів та витрат.

Проте, враховуючи тенденції змін у сьогоденні, потрібно розглянути сучасні методичні підходи до класифікації доходів і витрат операційної діяльності торговельного підприємства. Адже, як зауважує В. А. Дерій, “в умовах глобалізації економіки,

світової фінансової кризи питання витрат і доходів підприємств не втрачають актуальності” [1, с. 13].

Постановка завдання. З метою досягнення поставленої мети необхідно вирішити комплекс взаємопов’язаних завдань: дослідження економічної сутності витрат, доходів і фінансових результатів операційної діяльності підприємства торгівлі, удосконалення підходів до організації обліку витрат за економічними елементами та центрами відповідальності, а також обґрунтування методичних засад обліку доходів із урахуванням умов їх формування та коригування, із необхідністю забезпечення узгодженості аналітичної структури витрат і доходів для їх подальшого зіставлення. Також важливим напрямом є розробка інтегрованих моделей обліку витрат і доходів як основи формування фінансових результатів діяльності підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Витрати торговельних підприємств класифікують за кількома напрямками. Так, спочатку за функціональним призначенням витрати операційної діяльності поділяють на собівартість реалізованих товарів, адміністративні витрати, витрати на збут та інші операційні витрати. Такий підхід є основою щодо формування фінансових результатів. Собівартість реалізованих товарів посідає важливе місце, адже безпосередньо пов’язана з основною діяльністю підприємства. Вона складається з витрат на придбання товарів, транспортно-заготівельних витрат та інших витрат, що необхідні для підготовки товарів до продажу.

Не менш важливим є класифікаційний поділ витрат за економічними елементами з метою оцінки їх структури незалежно від напряму використання. З метою управління доцільним є групування витрат за місцями виникнення та центрами відповідальності. Таке групування підсилює контроль і відповідальність за їх формуванням.

Зазначимо, що доходи операційної діяльності торговельних підприємств потребують чіткої класифікації. Основним видом доходу діяльності торговельного підприємства є дохід від реалізації товарів, який формується у процесі основної його діяльності. Однак підприємства можуть отримувати інші операційні доходи, такі як надання додаткових послуг, оренди або від курсових різниць. Такий розподіл дає можливість більш об’єктивної оцінки

структури доходів та визначення ролі кожного їх виду у формуванні фінансового результату.

Методично важливим є питання визнання доходів. У торговельній діяльності дохід визнається зазвичай у момент передачі покупцеві ризиків і вигод, які пов'язані з правом власності на товар, що відповідає принципу нарахування, забезпечуючи достовірність облікової інформації.

Зауважимо, що застосування обґрунтованих підходів до класифікації доходів і витрат безпосередньо впливає на чіткість формування фінансових результатів. Ретельне співставлення доходів і витрат звітного періоду дозволяє правильно визначити прибуток або збиток торговельного підприємства. Окрім того, зазначена класифікація створює інформаційну базу для аналізу ефективності діяльності підприємства та прийняття управлінських рішень.

Також важливою є роль класифікації і у системі внутрішнього контролю. Адже вона забезпечує можливість деталізованого відстеження доходів і витрат, а також виявлення відхилень та швидкого реагування на них. Така класифікація особливо важлива для підприємств торгівлі, де значний обсяг операцій потребує постійного контролю.

Отже, методичні підходи щодо класифікації доходів і витрат операційної діяльності торговельних підприємств мають бути комплексними та гнучкими. Їх застосування забезпечує впорядкованість облікової інформації, підвищуючи тим самим ефективність внутрішнього контролю, та сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень.

Зазначимо, що вагому роль у підвищенні ефективності управління доходами і витратами відіграє чітке розуміння їх економічної суті. Саме тому, на нашу думку, доцільно будувати обґрунтовану класифікацію, яка враховуватиме всі особливості діяльності підприємств роздрібною торгівлі.

Необхідно враховувати специфіку діяльності торговельних підприємств, яка безпосередньо впливає на формування доходів і витрат: наявність розгалуженої складської та торговельної мережі, використання спеціалізованого обладнання. Також важливим є формування асортименту товарів, яке залежить від попиту споживачів та яке має властивість оперативно змінюватися відповідно до їхніх уподобань. Крім того, значну роль відіграють і торговельно-технологічні процеси: закупівля, транспортування, зберігання, підготовка товарів до продажу (пакування, фасування тощо). До того ж, не менш важливим є застосування маркетингових інструментів і врахування тенденції зростання інтернет-торгівлі.

З метою більш глибокого дослідження класифікації доходів і витрат потрібно визначити такі основні завдання, як розкриття економічного змісту доходів і витрат; визначення критеріїв групування витрат операційної діяльності та обґрунтування підходів до класифікації доходів від основної діяльності торговельних підприємств.

Аналізуючи наукові джерела і нормативні документи, нами зроблено висновок, що єдиного

підходу до трактування витрат і доходів немає. Такий висновок пояснюється тим, що економічне середовище постійно змінюється, а разом із ним – і підходи до розуміння економічних категорій. Особливо це відчутно саме зараз – в умовах глобалізації та сучасних викликів, із якими щодня стикається економіка.

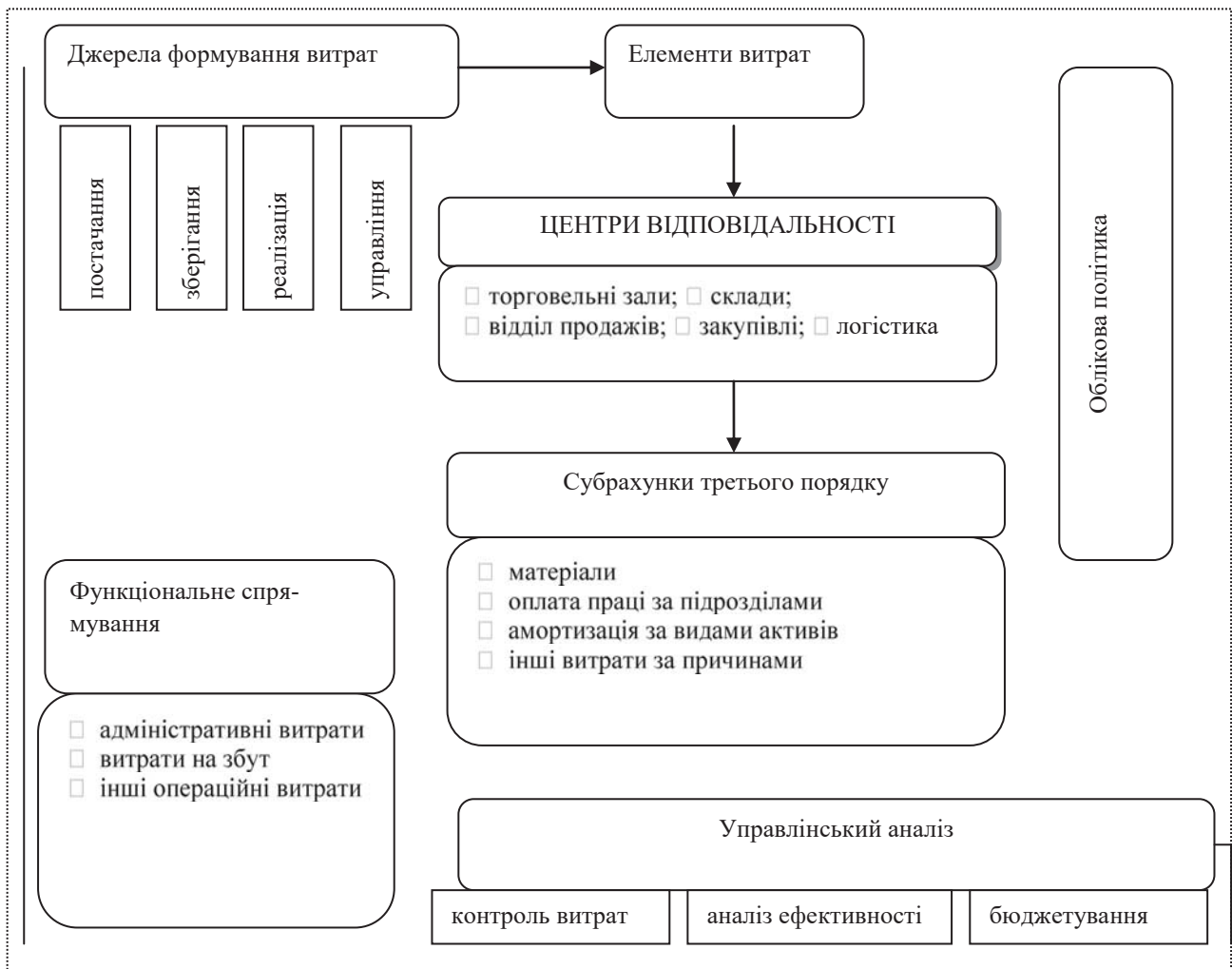
У нормативних документах, зокрема у НП(С)БО 16 “Витрати” [5], витрати, як правило, розглядаються доволі широко: як зменшення економічних вигод через вибуття активів чи зростання зобов'язань. Водночас у наукових підходах можна побачити такі різні акценти: одні дослідники пов'язують витрати з використанням ресурсів, інші – з їх впливом на фінансовий результат діяльності підприємства або необхідністю співставлення їх із доходами.

Враховуючи різні підходи, на нашу думку, доцільно розглядати витрати як вартість спожитих ресурсів, понесених у процесі діяльності з метою отримання доходу, що супроводжується зменшенням економічних вигод підприємства. Стосовно торговельних підприємств, то витратами операційної діяльності є ресурси, які використані у процесі доведення товару від постачальника до кінцевого споживача.

Не менш дискусійним є питання визначення доходу. У нормативній базі дохід пов'язується зі зростанням економічних вигод через надходження активів або зменшення зобов'язань [6-7]. Водночас у наукових працях трапляються і ширші трактування: від отождоження доходу з виручкою до розуміння його як загального потоку надходжень. Так, М. С. Пушкар трактував дохід як “...потік грошових та інших надходжень за одиницю часу і складається з таких пофакторних елементів, як прибуток, заробітна плата, процент і рента” [8, с. 287], а Ф. Хейлі – як “нагороду за прийняті ризики під час своєї діяльності” [10, с. 14]. Враховуючи зазначене, змінюється і методологія обліку в управлінні підприємствами [11].

Отже, у контексті діяльності торговельних підприємств дохід доцільно розглядати як економічні вигоди, які отримані в процесі реалізації товарів та супутніх операцій. Основне його джерело – виручка, отримана від продажу товарів.

Щодо витрат, то їх доцільно групувати за різними ознаками, в залежності від цілей управління. Це можуть бути класифікації за функціональним призначенням, економічним змістом, місцем виникнення або залежністю від обсягів діяльності. Такий підхід дозволяє отримати більш повну картину витрат і підвищити ефективність управлінських рішень. Окрему увагу варто приділити класифікації витрат у розрізі бізнес-процесів: закупівлі, зберігання, реалізації товарів.

Рис. 1. Структурно-функціональна модель обліку витрат операційної діяльності торговельного підприємства (розроблено автором)

Запропонована нами структурно-функціональна модель відображає процес формування, облікового узагальнення та аналітичного використання інформації про витрати операційної діяльності торговельного підприємства. Її побудова містить процесний, елементний та функціональний підходи, що надає можливість комплексної характеристики витрат як об'єкта обліку та управління.

Перший рівень моделі об'єднує джерела формування витрат основних бізнес-процесів підприємства, таких як: постачання, зберігання, реалізацію та управління. Саме в межах цих процесів виникають витрати, що відображають споживання ресурсів під час здійснення операційної діяльності підприємства торгівлі.

Формування другого рівня моделі складається з економічних елементів витрат, узагальнених на рахунках класу 8. Важливість групування витрат за елементами полягає у забезпеченні їх систематизації за економічною природою, незалежно від місця виникнення та функціонального призначення, що створює основу для подальшого облікового відображення та аналізу витрат.

Третій рівень представлений центрами відповідальності. Вони відображають організаційну

структуру підприємства, забезпечують локалізацію витрат за підрозділами, що, в свою чергу, дозволяє здійснювати контроль за використанням ресурсів у межах окремих структурних одиниць, відповідно підвищуючи відповідальність за результати діяльності підприємства.

Аналітична деталізація витрат через систему субрахунків третього порядку здійснюється на четвертому рівні моделі. Він забезпечує можливість поглибленого дослідження структури витрат та їх складу, напрямів використання та формує інформаційну базу для управлінського аналізу.

На п'ятому рівні моделі відображається функціональне спрямування витрат у вигляді їх групування за видами діяльності, зокрема таких як адміністративні витрати, витрати на збут та інші операційні витрати, що забезпечує зв'язок між обліком витрат за елементами з їх відображенням у системі фінансових результатів.

Підсистема контролю та аналізу витрат представлена на завершальному рівні моделі. Вона забезпечує оцінку їх структури, динаміки та ефективності використання. Наявність зворотного зв'язку між аналітичним рівнем і процесом формування витрат свідчить про можливість коригування

управлінських рішень, підвищуючи тим самим ефективність господарської діяльності підприємства.

Таким чином, запропонована нами модель є відображенням витрат як багаторівневої системи, яка охоплює їх виникнення, облікове узагальнення, функціональний розподіл та аналітичне використання. Саме зазначене відображення витрат забезпечує інтеграцію фінансового та управлінського обліку в процес управління діяльністю підприємства торгівлі.

Окрім структурно-функціональної моделі обліку витрат операційної діяльності, нами розроблено модель обліку доходів (рис. 2), що, в свою чергу, утворює єдину систему інформаційного забезпечення управління діяльністю торговельного підприємства, оскільки їх поєднання дозволяє комплексно відобразити процес трансформації ресурсів у фінансовий результат.

Якщо ми розглядали модель витрат у якості характеристики формування та використання ресурсів у розрізі основних бізнес-процесів торговельного підприємства, то модель доходів є відображенням результатів діяльності, пов'язаних із реалізацією товарів та отриманням економічних

вигід. Як результат – обидві моделі представляють різні, але взаємопов'язані сторони єдиного господарського процесу.

Взаємозв'язок між зазначеними вище моделями проявляється на рівні функціонального розподілу витрат та формування доходів, тобто в подальшому забезпечує їх зіставлення при визначенні фінансового результату. До того ж, узгодженість аналітичної структури витрат і доходів дає всі можливості для проведення оцінки ефективності діяльності підприємства за спільними аналітичними ознаками, зокрема за каналами реалізації, товарними групами чи напрямками діяльності.

Особливо важливим елементом інтеграції є етап формування фінансового результату, адже на ньому відбувається узагальнення інформації щодо доходів і витрат, із подальшим визначенням прибутку або збитку. Саме цей етап забезпечує поєднання двох інформаційних потоків у межах єдиної облікової системи.

Отже, інтеграція вищезазначених моделей забезпечує цілісність обліково-аналітичної системи, підвищуючи інформативність даних та створюючи основу щодо ефективного управління фінансовими результатами торговельного підприємства.

Рис. 2. Інтегрована модель формування, обліку та аналізу доходів операційної діяльності торговельного підприємства (розроблено автором)

Нами запропоновано інтегровану модель, яка відображає послідовність формування, облікового відображення та аналітичного узагальнення доходів операційної діяльності підприємства торгівлі. Її побудова ґрунтується на поєднанні процесного та аналітичного підходів, що в свою чергу, дозволяє розглядати доходи як результат взаємодії господарських операцій і управлінських рішень.

На першому етапі моделі формується дохід у процесі реалізації товарів та надання послуг, а також здійснення інших операцій, пов'язаних із операційною діяльністю. Важливу роль при цьому відіграють умови формування доходу, зокрема політика ціноутворення, застосування знижок, акційних механізмів та особливості розрахунків із покупцями, які визначають його величину та структуру.

Центральний елемент моделі становить обліковий рівень, на якому здійснюється систематизація інформації щодо доходів із використанням рахунків класу 7. Узагальнення доходів на відповідних рахунках забезпечує їх відображення у фінансовій звітності, створюючи основу для подальшого аналізу.

На наступному рівні моделі передбачено аналітичне групування доходів за ключовими ознаками, такими як канали реалізації, форми продажу, способи розрахунків, товарні групи та походження товарів. Така деталізація необхідна для оцінювання структури доходів та ефективності окремих напрямів діяльності торговельного підприємства.

Окреме місце в моделі займає блок коригування доходу, який враховує вплив знижок, бонусів і повернень товарів, що забезпечує більш точне відображення фактичного обсягу доходів та підвищує достовірність облікової інформації.

Формування ж самого фінансового результату здійснюється на основі узагальнення доходів із їх ретельним зіставленням із витратами, що відображається на відповідному рахунку фінансових результатів. Такий підхід забезпечує визначення ефективності операційної діяльності підприємства.

Після формування фінансових результатів проводиться аналіз і контроль доходів, що передбачає оцінку їх структури, динаміки та результативності за окремими напрямками діяльності.

На нашу думку, таким чином, запропонована нами модель забезпечує цілісне уявлення про доходи як багаторівневу систему, що охоплює їх формування, облік і аналіз, та сприяє підвищенню якості інформаційного забезпечення управління.

Висновки та перспективи подальших досліджень у даному напрямі. У результаті дослідження методики обліку витрат, доходів та фінансових результатів операційної діяльності підприємства торгівлі встановлено, що ефективна організація обліку потребує комплексного підходу, який поєднує елементний, функціональний та аналітичний аспекти.

Облік витрат доцільно здійснювати на основі їх групування за економічними елементами з використанням рахунків класу 8 з метою подальшої деталізації за центрами відповідальності та напрямками

використання ресурсів. Такий підхід забезпечуватиме формування інформації щодо структури витрат і створюватиме передумови для контролю їх рівня та ефективності використання.

Методика обліку доходів передбачає чітке визначення моменту їх визнання, достовірну оцінку з урахуванням коригувань, а також організацію аналітичного обліку за основними ознаками діяльності підприємства торгівлі. Це дозволяє сформувати релевантну інформацію для оцінки результативності реалізації товарів і прийняття управлінських рішень.

Встановлено, що узгодженість аналітичної структури витрат і доходів є необхідною умовою формування достовірного фінансового результату. Важливим є використання єдиного рівня деталізації та спільних аналітичних ознак, що забезпечує можливість їх зіставлення та проведення комплексного аналізу ефективності діяльності підприємства.

Обґрунтовано доцільність використання інтегрованих моделей обліку витрат і доходів, які відображають послідовність їх формування, облікового узагальнення та аналітичного використання. Такі моделі дають можливість об'єднувати фінансовий і управлінський облік, забезпечуючи тим самим цілісність інформаційної системи підприємства.

Загалом запропонований підхід до організації обліку витрат, доходів і фінансових результатів сприяє підвищенню прозорості облікової інформації, що розширює можливості її аналітичного використання та забезпечує прийняття обґрунтованих управлінських рішень у діяльності торговельного підприємства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дерій В. А. Витрати і доходи підприємств у системі обліку та контролю : монографія. Тернопіль : ТНЕУ, Економічна думка, 2009. 272 с.
2. Добрунік Т. П. Сучасна проблематика обліку фінансових результатів діяльності торговельних підприємств. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2017. № 13. С. 95-99.
3. Ілюхіна Н. П. Шляхи вдосконалення обліку доходів та витрат на торговельних підприємствах. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2014. Вип. 2. С. 61-64. URL: <https://surl.li/zwuuld>.
4. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 18 "Дохід" : стандарт від 01.01.2012 р. Рада з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_025#Text.
5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати" : наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. за № 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>.
6. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 "Дохід" : наказ Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. за № 290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text>.

7. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 Загальні вимоги до фінансової звітності : наказ Міністерства фінансів від 07.02.2013 р. за № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>.

8. Пушкар М. С. Фінансовий облік : підручник. Тернопіль : Kart-blansh, 2002. 628 с.

9. Степаненко О. І. Класифікація доходів і витрат для потреб обліку та управління. *Інфраструктура ринку*. 2024. Вип. 79. С. 68-75.

10. Frederick B. Hawley Enterprise and profit. *The Quarterly Journal of Economics*. 1990. 85 p.

11. Куцик П. Вектори зміни методології бухгалтерського обліку в умовах трансформації комунікаційної парадигми в системі стратегічного управління. *Економіка та суспільство*. 2024. № 64. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-104>.

REFERENCES

1. Derii, V. A. (2009), Vytraty i dokhody pidpriemstv u systemi obliku ta kontroliu : monohrafiia, TNEU, Ekonomichna dumka, Ternopil, 272 s.

2. Dobrunik, T. P. (2017), Suchasna problematyka obliku finansovykh rezultativ diialnosti torhovelnykh pidpriemstv, *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*, № 13, s. 95-99.

3. Pliukhina, N. P. (2014), Shliakhy vdoskonalennia obliku dokhodiv ta vytrat na torhovelnykh pidpriemstvakh, *Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen*, vyp. 2, s. 61-64, available at: <https://surl.li/zwuuld>.

4. Mizhnarodnyi standart bukhhalterskoho obliku 18 "Dokhid" : standart vid 01.01.2012 r. Rada z Mizhnarodnykh standartiv bukhhalterskoho

obliku. *Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy*, available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_025#Text.

5. Natsionalne polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 16 "Vytraty" : nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 31.12.1999 r. za № 318. *Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy*, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>.

6. Natsionalne polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 15 "Dokhid" : nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 29.11.1999 r. za № 290. *Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy*, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text>.

7. Natsionalne polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 1 Zahalni vymohy do finansovoi zvitnosti : nakaz Ministerstva finansiv vid 07.02.2013 r. za № 73. *Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy*, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>.

8. Pushkar, M. S. (2002), Finansovyi oblik : pidruchnyk, Kart-blansh, Ternopil, 628 s.

9. Stepanenko, O. I. (2024), Klasyfikatsiia dokhodiv i vytrat dlia potreb obliku ta upravlinnia, *Infrastruktura rynku*, vyp. 79, s. 68-75.

10. Frederick B. Hawley (1990), Enterprise and profit, *The Quarterly Journal of Economics*, 85 p.

11. Kutsyk P. (2024), Vektory zminy metodolohii bukhhalterskoho obliku v umovakh transformatsii komunikatsiinoi paradyhmy v systemi stratehichnoho upravlinnia, *Ekonomika ta suspilstvo*, № 64. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-104>.

Стаття надійшла: 09.02.2026

Стаття прийнята: 02.03.2026

Стаття опублікована: 17.03.2026